

Лапінко М. Л.

к.е.н., професор,

Львівський інститут банківської справи

Університету банківської справи Національного банку України;

Україна; e-mail: lapishko@i.ua

Лапінко З. Я.

к.е.н., доцент, Львівський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Україна; e-mail: ziana202001@ukr.net

РОЛЬ ГАРАНТІЙНИХ ФОНДІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Анотація. В статті проаналізовано закордонний досвід створення і функціонування гарантійних фондів на ринку фінансових послуг. Здійснено систематизацію наявних гарантійних схем і механізмів та виокремлено сучасні тенденції їхніх змін і вдосконалення.

Ключові слова: гарантійний фонд, фінансова стабільність, гарантійні схеми, гарантії.

Формул: 0; рис.: 0, табл.: 3, бібл.: 10

Lapishko M.

PhD in Economics, Professor, Lviv Institute of Banking

of the University of Banking of the National Bank of Ukraine,

Ukraine; e-mail: lapishko@i.ua

Lapishko Z.

PhD in Economics, Docent, Lviv Institute of Banking

of the University of Banking of the National Bank of Ukraine,

Ukraine; e-mail: ziana202001@ukr.net

THE ROLE OF GUARANTEE FUNDS IN THE ENSURANCE OF THE FINANCIAL STABILITY ON THE FINANCIAL SERVICES MARKET

Abstract. An important factor in support of consumer confidence in financial services and maintainance of financial stability on the financial markets in the world was the introduction of various kinds of guarantee schemes. Guarantee arrangements exist for different types of financial claims, and they are thus related to different types of financial functions. But all of them have to fulfil one specific objectives – protecting consumers and investors on the financial markets. The all can be divided into several groups: Deposit Guarantee Funds, Insurance guarantee schemes, Investor Compensation Schemes, Pension Benefits Guarantee Funds and Credit guarantee schemes.

The oldest guarantee arrangements on the financial market are insurance of bank deposits. Opposed to deposit guarantee schemes, that are mandatory, introduction of insurance guarantee funds is not as widespread and is not binding (among the 27 EU member states, only 12 countries have introduced insurance guarantee schemes). Many countries offer arrangements that compensate *investors* for losses incurred when an investment firm fails to return their assets due to fraud, administrative malpractice or operational errors.

According to the conducted analysis of foreign experience, existing guarantee arrangements cover all areas where the financial intermediaries functioning. They significantly affect the efficiency of the financial system; they are able to change the economic behavior of the market, increase the willingness of the population to risk, can create the conditions for free flow of financial resources from some sectors of the financial market to another and so on. But, primarily, all developed and implemented guarantee schemes perform a critical function on the financial market – they ensure its financial stability.

Keywords: guarantee fund, guarantee scheme, guarantees, financial services market, financial stability.

Formulas: 0; fig.: 0, tabl.: 3, bibl.: 10

JEL Classification: E 44, E 22, F 21, G 29.

Лапишко М. Л.

*к.э.н., профессор, Львовский институт банковского дела Университета банковского дела
Национального банка Украины;
Украина; e-mail: lapishko@i.ua*

Лапишко З. Я.

*к.э.н., доцент, Львовский институт банковского дела Университета банковского дела
Национального банка Украины;
Украина; e-mail: ziana202001@ukr.net*

РОЛЬ ГАРАНТИЙНЫХ ФОНДОВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ НА РЫНКЕ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ

Аннотация. В статье проанализирован зарубежный опыт по созданию и функционированию гарантийных фондов на рынке финансовых услуг. Осуществлена систематизация существующих гарантийных схем и механизмов и выделены современные тенденции их изменений и усовершенствования.

Ключевые слова: гарантийный фонд, гарантии, гарантийные схемы, рынок финансовых услуг, финансовая стабильность.

Формул: 0; рис.: 0, табл.: 3, библи.: 10

Вступ. Одна з основних проблем української економіки на сьогодні – брак інвестиційних ресурсів у практично всіх її галузях. При цьому саме населення володіє значними матеріальними ресурсами, які могли б сприяти розвитку економіки, якщо були б в неї інвестовані. Але залучення заощаджень можливе лише за умови, якщо українців вдасться переконати, що інвестувати для них вигідно, та з іншого боку безпечно. Водночас, загострення фінансової кризи в Україні на фоні політично складної ситуації посіяли паніку серед населення, що призвело до різкого зменшення депозитних вкладень. Лише від початку цього року депозити у іноземній валюті в Україні скоротились майже на 9 млрд. дол. США, а гривневі депозити – на 40 млрд грн. Тож питання впровадження нових механізмів захисту коштів населення є надзвичайно актуальним.

Важливим чинником підтримки довіри споживачів до фінансових послуг і підтримки фінансової стабільності на ринках фінансових послуг у світі стало запровадження різного роду гарантійних схем, котрі здійснюють компенсацію фінансових втрат споживачів у разі неплатоспроможності (чи шахрайства) тої чи іншої фінансової установи (посередника) чи іншого учасника операцій із фінансовими активами.

Україна ж сьогодні стоїть на порозі реформ, котрі повинні вдосконалити чинну систему гарантій, яка наразі представлена лише Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, розміщених у банківських установах.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Питання особливостей запровадження гарантійних схем і наслідків їх функціонування широко досліджуються в публікаціях зарубіжних авторів, зокрема таких, як Себастьян Шіхор, Бйонг Хван Кіл, Фіона Стюарт, Джон Вальтер і Джон Вайнберг. Кожен із цих авторів досліджував окремі аспекти і види гарантійних схем, які функціонують на фінансових ринках розвинених країн.

Метою нашої статті є узагальнення закордонного досвіду щодо наявних схем гарантування вкладів та інвестицій на фінансових ринках та обґрунтування необхідності створення відповідних установ на вітчизняному фінансовому ринку.

Результати дослідження. Наявність гарантійних схем на фінансовому ринку стала невід'ємною складовою фінансової політики кожної розвинутої країни. І хоча їх кількість та інші особливості функціонування суттєво різняться, навіть серед країн - членів ЄС, які значною мірою інтегровані в єдиний фінансовий простір, усі вони покликані вирішити основні завдання фінансової політики, а саме:

- забезпечувати стабільність системи;
- захищати інтереси споживачів та інвесторів;
- створювати умови для більш ефективного розміщення ресурсів на ринку [1].

Гарантійні схеми можуть створюватись за державної підтримки або повністю на приватній основі, існувати для забезпечення різних фінансових вимог і переслідувати різні цілі фінансової політики, але спільним для них є захист на ринку прав споживачів фінансових послуг (табл. 1).

Таблиця 1.

Гарантійні механізми на фінансових ринках^{*)}

<i>Тип гарантійної схеми</i>	<i>Фінансові зобов'язання, що гарантуються</i>	<i>Отримувачі гарантій</i>	<i>Присутність на українському ринку</i>
Гарантування вкладів	депозити	вкладники банків та інших депозитних установ	Так (лише банківські вклади)
Страхові гарантійні схеми	страхові внески	страхувальники	Ні
Схеми компенсування збитків інвесторів	інвестиції в цінні папери	інвестори (клієнти інвестиційних компаній)	Ні (2013 року підготовлено проект ЗУ «Про Фонд гарантування інвестицій на фондовому ринку»)
Гарантії пенсійних виплат	пенсійні внески в корпоративні пенсійні фонди	учасники корпоративних пенсійних фондів з визначеними виплатами	Ні
Схеми кредитної гарантії	кредити, надані малим і середнім підприємствам	кредитори	Так, як окремий вид фінансової послуги

^{*) Джерело: складено автором на основі [1; 3]}

Найдавнішими на фінансовому ринку є **системи страхування банківських вкладів**. Перша з них виникла 1934 року в США, як один із механізмів боротьби уряду з наслідками фінансової кризи. Спершу вона не отримала великої популярності і довгий час залишалась єдиною у світі. І лише зі середини 1960-х років законодавчо оформлені системи почали виникати в інших країнах. Водночас, ці системи суттєво відрізнялись одна від іншої, оскільки не було загальноприйнятих стандартів [2].

Важливо звернути увагу, що першочерговою ціллю створення таких систем був захист платіжних систем від «банківських панік», а не забезпечувати збереження заощаджень вкладників. Проте з часом схеми гарантування вкладів стали чи не найважливішим елементом забезпечення фінансової стабільності. Свідченням їхньої ваги і впливу на фінансовий ринок є події останньої світової фінансової кризи.

Після банкрутства 2008 року у США одного з найбільш інвестиційних банків світу Lehman Brothers довіра до банків серед вкладників сильно похитнулась. Негайною реакцією урядів розвинених країн світу на такі настрої громадян стало ухвалення низки заходів щодо зміцнення самих гарантійних схем (табл.2).

Таблиця 2.

Першочергові заходи ужиті урядами розвинених країн для стабілізації ситуації з гарантіями банківських депозитів у період з вересня до грудня 2008 року^{*)}

США	Європа	Азія
• Внесені урядом зміни до законодавства тимчасово дозволили Агентству зі страхування внесків США (FDIC) запозичувати необмежені кошти в казначейства; • 3 жовтня 2008 року ухвалено Закон про економічну стабілізацію, який включав підвищення стелі страхування FDIC депозиту від 100 000 дол. США до 250 000 дол. США на одного вкладника в банку на тимчасовій основі до кінця 2009 року; • у середині жовтня FDIC тимчасово гарантував незабезпечений борг усіх установ, застрахованих FDIC та їхніх холдингових компаній (гарантії були дійсні до 30 червня 2012 року), а також вклади на поточних депозитних рахунках	• 30 вересня уряд Ірландії тимчасово (до вересня 2010 р.) гарантував усі депозити та забезпечені облігації шести найбільших банків; • такі країни, як Бельгія, Греція, Люксембург, Нідерланди, Португалія та Іспанія підняли страхову суму вкладу до 100 000 євро; • у Великобританії з жовтня 2008 року Рада з фінансової стабільності оголосила про підвищення межі захисту депозитів з 35 000 до 50 000 фунтів стерлінгів; • 5 жовтня 2008 року прес-секретар німецького уряду заявив, що держава гарантує усі приватні вклади в Німеччині; • 6 жовтня уряд Ісландії заявив, що надає повні гарантії на всі депозити у вітчизняних комерційних і ощадних банках та їхніх філіях в Ісландії; • 5 листопада уряд Швейцарії оголосив про підвищення гарантії банківського вкладу з 30 000 до 100 000 швейцарських франків; • 8 грудня Комітет Європейського парламенту з Економічних і валютних питань схвалив пропозиції щодо підвищення рівня гарантування вкладів з 20 000 до 50 000 євро та підвищення цих гарантій до 100 000 євро з 31 грудня 2011 р.	• 12 жовтня уряд Австралії оголосив, що гарантує всі депозити в банках країни на найближчі три роки; • 12 жовтня уряд Нової Зеландії повідомив, що вводить нову гарантійну схему яка покриватиме вклади в банках і небанківських депозитних установах. • 14 жовтня Валютне управління Гонконгу оголосило, що всі банківські вклади будуть повністю гарантуватись державою; • 16 жовтня уряд Сінгапуру оголосив гарантію всіх депозитів (до 31 грудня 2010 р.) у сінгапурських доларах та іноземних валютах, вкладених у банках, фінансових компаніях і торговельних банках, ліцензованих Валютним управлінням Сінгапуру.

^{*)} Джерело: складено автором на основі [3]

У дуже стислі терміни (протягом кількох місяців 2008 року) у низці країн були суттєво підняті суми гарантування вкладів, а в окремих країнах будь-які обмеження на суму, що гарантується, були зняті. Однак слід зауважити, що багато з представлених у таблиці заходів мали тимчасовий характер, оскільки їхня мета – підтримка фондів гарантування вкладів і банків лише в період нестабільності, відновлення їх платоспроможності та гарантування загального рівня фінансової безпеки на фінансових ринках.

Іншим гарантійним механізмом, що покликаний захищати інтереси страхувальника в разі втрати фінансової стійкості страховика, є створення **страхових гарантійних схем**. Як свідчить закордонний досвід, на відміну від депозитних гарантійних схем, які в більшості розвинених країн є обов'язковими, упровадження страхових гарантійних фондів не є таким поширеним і не має обов'язкового характеру. Зокрема, із 27-ми країн – членів ЄС лише 12 країн запровадили страхові гарантійні схеми, структура і розміри компенсації яких суттєво відрізняються [4]. На основі ключового елементу – виду страхування, можна всі наявні у країнах ЄС страхові гарантійні схеми поділити на такі групи (табл.3): 1) єдина схема, що передбачає створення фонду, котрий покриватиме поліси страхування життя і майна. У свою чергу, такий фонд може бути поділений на підфонди або фонди, що покриватимуть тільки окремі обов'язкові види страхування; 2) окремі фонди, що займаються лише страхуванням життя; 3) фонди, що займаються страхуванням майна та іншими ризиковими видами страхування (*non-life* страхування); 4) спеціальні фонди, які діють як механізми забезпечення страхових гарантій за окремими класами ризикового страхування, наприклад, страхування працівників чи мисливців від нещасних випадків тощо.

Таблиця 3

Види страхових гарантійних схем у країнах ЄС^{*)}

Вид гарантійної схеми	Країни, які її запровадили
1. Загальна схема страхування життя та інших видів страхування	Латвія, Мальта, Румунія, Іспанія, Великобританія
2. Загальна схема страхування життя	Франція, Німеччина, Польща, Греція (2010 р.)
3. Загальна схема <i>non-life</i> страхування	Данія, Франція, Ірландія
4. Спеціальні схеми <i>non-life</i> страхування	Бельгія, Фінляндія, Німеччина, Італія, Польща, Іспанія

^{*) Джерело:} складено автором на основі [1; 4]

Водночас, з 2010 року Європейська Комісія розпочала роботу над розробкою методів усконалення захисту власників страхових полісів. Цьому рішенню посприяла низка досліджень, серед яких і звіт Організації економічного розвитку та співробітництва (ОЕСР), який підтвердив припущення, що «ефективно функціонуючі схеми гарантування депозитів, з належним рівнем захисту, відіграли важливу роль у підтримці довіри споживачів до банківської системи» [1].

У липні 2010 року Комісія опублікувала звіт про функціонування Страхових гарантійних схем у країнах – членах ЄС. У документі наголошується, що у країнах, де працюють ці схеми (їх не більше ніж 12) покривається лише близько 26% усіх полісів страхування життя і 56% страхових полісів інших видів страхування. Для вирішення неадекватностей і нерівноцінного захисту таких полісів Комісія запропонувала внести директиву для забезпечення обов'язкового створення страхових гарантійних схем на всій території ЄС. Однак наразі такої директиви Європейська Комісія так і не розробила [5].

На відміну від страхових ринків, на ринках цінних паперів країн – членів ЄС права та інтереси інвесторів захищені **обов'язковими схемами компенсування збитків інвесторів**. Їх створення і регулювання їх діяльності відбувається відповідно до ухваленної Директиви 97/9/ЄС про схеми компенсування збитків інвесторів.

На сьогодні, серед 27-ми країн – членів ЄС існує 39 відповідних схем. Їх метою є відшкодування збитків інвесторів, що виникають у разі нездатності інвестиційної фірми:

- повернути кошти, які вона заборгувала інвесторам або які їм належать;
- повернути фінансові інструменти, які є у фірми, але належать інвесторам на основі права власності.

Такі схеми мають надавати інвесторам гарантійне покриття на рівні не менше ніж 20 тис. євро. Водночас, текст Директиви має дуже загальний характер і залишає державам-членам великий простір для дій на власний розсуд. Наприклад: спосіб і строки фінансування схеми; спосіб адміністрування роботи схеми; обсяг компенсації за вимогами тощо.

Протягом кількох років, у період до і після фінансової кризи, Європейська комісія отримувала численні скарги на роботу чинних гарантійних схем у деяких країнах-членах. І в липні 2010 року внесла пропозиції щодо вдосконалення чинної Директиви. Серед основних змін можна зазначити такі:

- суму компенсації буде збільшено з 20 тис. євро до 50 тис. євро, а ті країни – члени ЄС, де встановлено більшу суму компенсаційного покриття, повинні будуть протягом трьох років після набуття чинності цих змін зменшити її до рівня 50 тис. євро;
- клієнтам буде надано більше детальної інформації стосовно гарантійного покриття;
- встановлюється цільовий мінімальний рівень фінансування схеми, строк досягнення якого становить 10 років. Цільовий мінімальний рівень фінансування схеми має становити не менш як 0,5% вартості коштів і фінансових інструментів, які утримують, адмініструють чи якими управляють інвестиційні фірми або компанії з управління активами;
- скорочуються терміни процедури отримання компенсації. Відповідно, інвестори отримуватимуть компенсацію не пізніше ніж через дев'ять місяців після відмови інвестиційної фірми повернути кошти клієнта;
- компенсаційні гарантії схеми поширюватимуться на фінансові інструменти клієнтів, що зберігаються опосередковано третіми особами, такими як банк-зберігач або центральний депозитарій цінних паперів, у разі банкрутства відповідного зберігача чи депозитарію [6].

Фонди гарантування пенсійних виплат є чи не найменш поширеним елементом сучасної системи гарантійних схем. Мета створення таких фондів полягає в захисті інтересів і виплаті компенсацій учасникам корпоративних недержавних пенсійних фондів у разі банкрутства або недофінансування з інших причин пенсійних планів працівників у пенсійних фондах із визначеними виплатами [7].

Слід зазначити, що в міжнародній практиці розрізняють дві пенсійні схеми: схеми з визначеними внесками і схеми з визначеними виплатами. Україна у своїй пенсійній реформі пішла шляхом впровадження схеми з визначеними внесками, відповідно до якої майбутні пенсійні виплати залежать від загальної величини нагромаджених внесків, а пенсійний капітал зростає залежно від ситуації на ринку та інвестиційного доходу фонду.

Схеми з визначеними виплатами досить популярні у країнах ЄС і США, характерні тим, що майбутні пенсіонери наперед знають величину своїх пенсій. Однак задля забезпечення цього рівня пенсії платники внесків (часто роботодавці) і працівники постійно вимушені коригувати величину внесків залежно від ситуації на

ринку і ринкової величини активів. Тож в умовах кризи, коли величина активів падає, а роботодавці змушені незважаючи на свій фінансовий стан продовжувати збільшувати розмір внесків, щоб виконати поставлений пенсійний план, такі схеми попадають під реальну загрозу їхньої життєздатності [8].

Як уже зазначалось, схеми гарантування пенсійних виплат не є дуже поширеними і на постійній основі існують лише в низці розвинених країн, серед яких: США (Корпорація з гарантування пенсій у фондах із визначеними виплатами, створена 1974 року), Канада (Гарантійний пенсійний фонд у провінції Онтаріо від 1980 року), Великобританія (Гарантійний пенсійний фонд від 2005 року), Німеччина (1974 р.), Швеція (1961 р.), Швейцарія (1986 р.), Японія (низка гарантійних фондів, створених у період з 1960 до 1980 рр.) [7].

Однією з причин незначного поширення таких гарантійних схем у країнах ЄС можна назвати відсутність єдиних нормативних документів Європейської Комісії, які б зобов'язували країн – членів розробити необхідні механізми таких пенсійних гарантій. Проте з огляду на те що, з одного боку, у країнах ЄС більшість корпоративних пенсійних фондів працюють за схемою визначених внесків, а з другого – після останньої фінансової кризи низка корпорацій заморозили або закрили пенсійні схеми з визначеними виплатами [9], то потреби в такому документі може і взагалі не виникнути.

У світовій практиці для розв'язання проблем високого ризику кредитування підприємств малого бізнесу та неможливості надання ними достатнього кредитного забезпечення багато країн запровадили **схеми кредитної гарантії**. Основною спільною рисою цих схем є те, що ризик кредитування в них розподіляється в узгоджених пропорціях між позикодавцем (банком або фінансовою установою) і гарантійною організацією. Такі схеми гарантують компенсацію банкам у разі невиконання позичальниками їхніх зобов'язань за виданими кредитами, таким чином зменшуючи ризики кредиторів. Без таких гарантій кредити або не видавалися взагалі, або видавалися в меншому обсязі, який необхідний для розвитку підприємств малого бізнесу [10].

Специфіка наявних у розвинених країнах фондів кредитних гарантій дуже різноманітна, проте можна виділити два основні типи таких гарантійних механізмів:

- 1) **асоціації взаємних гарантій** – створюються групами малих і середніх підприємств, бізнес-асоціаціями, Торговою палатою, часто у співпраці з банками;
- 2) **фонди кредитних гарантій** – найчастіше створюються з ініціативи урядів держав і фінансуються місцевими органами влади [1].

На жаль, в Україні малий і середній бізнес наразі залишається сам на сам із кредитором, а єдина в Україні Кредитно-гарантійна установа, створена 1998 року для підтримки малого і середнього підприємництва, перестала діяти ще 2002-го року.

Висновки. Як свідчить проведений аналіз закордонного досвіду, система наявних гарантійних механізмів на ринках фінансових послуг розвинених країн досить широка. Фактично, чинні гарантії охоплюють усі сфери функціонування фінансових посередників, суттєво впливають на ефективність фінансової системи; вони здатні змінити економічну поведінку суб'єктів ринку, збільшують готовність населення ризикувати, можуть створити передумови для переливання вільних фінансових ресурсів з одних секторів фінансового ринку в інші тощо. Та, перш за все, усі розроблені та впроваджені гарантійні схеми виконують чи не найважливішу функцію на фінансовому ринку – забезпечують його фінансову стабільність, адже в умовах кризових потрясінь і несприятливих політичних та економічних подій у країні саме злагоджена робота гарантійних фондів та інших гарантійних механізмів здатна повернути довіру населення до фінансової системи і погасити паніку.

Тож для України, яка бажає стати членом ЄС і створити сприятливий інвестиційний клімат на ринку, питання впровадження гарантійних схем на страховому і фондовому ринках, ринку небанківських кредитних установ стоїть дуже гостро. Їхнє законодавче врегулювання і якнайшвидше впровадження буде сигналом не лише для Європи, а й для наших громадян, що фінансовий ринок України вартий довіри і готовий до нових випробувань.

Література

1. Schich, S. Guarantee arrangement for financial promises: how widely should the safety net be cast [Electronic resource] / S. Schich, B. Kim // *OECD Journal Financial Market Trends*. – 2011 – Volume 1. – Available at: <http://www.oecd.org/finance/financial-markets/48297609.pdf> Stewart.
2. Walter, John R. How large is the Federal financial safety net [Electronic resource] / John R. Walter, John A. Weinberg // *Cato Journal*. Winter. – 2002. – Vol. 21. – No. 3. – Available at: <http://object.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/2002/1/cj21n3-2.pdf>.
3. Schich, S. Financial Crisis: Deposit Insurance and Related Financial Safety Net Aspects [Electronic resource] / S. Schich // *OECD Financial Market Trends*. – 2008. – December. – Available at: <http://www.oecd.org/finance/financial-markets/41894959.pdf>.
4. Insurance Guarantee Schemes in the EU [Electronic resource] // Oxera. – Comparative Analysis of Existing Schemes, Analysis of Problems and Evaluation of Options, Final report prepared for European Commission DG Internal Market and Services. – 2007. – November. – Available at: http://www.ec.europa.eu/internal_market/insurance/docs/guarantee_schemes_en.pdf.
5. White paper On Insurance Guarantee Schemes [Electronic resource] // European Commission, Brussels, COM(2010) 370. – Available at: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/whitepaper-on-igs/whitepaper_en.pdf.
6. Страхота, Р. Схеми компенсування збитків інвесторів [Електронний ресурс] / Р. Страхота // Матеріали Семінару з розробки нормативних актів для регулювання діяльності торговців цінними паперами, м. Київ, 25–27 липня 2012 р. – Режим доступу : http://www.finrep.kiev.ua/structure/legal/cm_laws_ua.php.
7. Stewart, F. Benefit Security Pension Fund Guarantee Schemes [Electronic resource] / F. Stewart // *OECD Working Papers on Insurance and Private Pensions*. – No. 5, OECD Publishing. doi : 10.1787/260604113335. – Available at: <http://www.oecd.org/dataoecd/38/63/37977335.pdf>.
8. Лапішко, З. Я. Сучасні міжнародні тенденції у сфері пенсійного забезпечення [Текст] / З. Я. Лапішко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція: збір. наук. пр. – Львів, 2010. – Вип. 1 (81). – С. 508–605.
9. Схеми з визначеними виплатами (DB) захитались від останнього удару [Електронний ресурс] // Міжнародний пенсійний вісник. – 2009. – № 7–8. – Режим доступу : http://www.pension.kiev.ua/files/newsletter_issue7_8_july2009_ua.pdf.
10. Колеснікова, Г. В. Про необхідність використання іноземного досвіду мікрострахування та гарантування кредитів малому підприємству в Україні [Текст] / Г. В. Колеснікова // *Економічний вісник Донбасу*. – 2010. – № 2. – С. 75–79.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2014

© Лапішко М. Л., Лапішко З. Я.

References

1. Schich, S., & Kim, B. H. (2011). Guarantee arrangement for financial promises: how widely should the safety net be cast. *OECD Journal Financial Market Trends*, 1. Available at URL: <http://www.oecd.org/finance/financial-markets/48297609.pdf> Stewart
2. Walter, J. R., & Weinberg, J. A. (2002). How large is the Federal financial safety net. *Cato Journal*, Vol. 21, No. 3. Available at URL: <http://object.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/2002/1/cj21n3-2.pdf>
3. Schich, S. (2008, December). Financial Crisis: Deposit Insurance and Related Financial Safety Net Aspects. *OECD Financial Market Trends*. Available at URL: <http://www.oecd.org/finance/financial-markets/41894959.pdf>
4. Insurance Guarantee Schemes in the EU. (2007, November) Oxera. *Comparative Analysis of Existing Schemes, Analysis of Problems and Evaluation of Options*, Final report prepared for European Commission DG Internal Market and Services. Available at URL: http://www.ec.europa.eu/internal_market/insurance/docs/guarantee_schemes_en.pdf
5. *White paper On Insurance Guarantee Schemes*. (2010). European Commission. Brussels, COM 370. Available at URL: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/whitepaper-on-igs/whitepaper_en.pdf
6. Strahota, R. (2012). *Skhemy kompensuvannia zbytkiv investoriv. Rozrobka normatyvnykh aktiv dlia rehuluvannia diialnosti torgovtsiv tsinnymy paperamy*. Kyiv. Available at URL: http://www.finrep.kiev.ua/structure/legal/cm_laws_ua.php
7. Stewart, F. (2007), Benefit Security Pension Fund Guarantee Schemes. *OECD working papers on Insurance and private pensions*, 5. Available at <http://www.oecd.org/dataoecd/38/63/37977335.pdf>
8. Lapishko, Z. (2010), Suchasni mizhnarodni tendentsii u sferi pensiihoho zabezpechennia. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu v Ukraini: stabilizatsiia ta yevrointehratsiia*, 1(81), 508-605.
9. Skhemy z vyznachenyi vyplatamy (DB) zakhytaly vid ostannoho udaru (2009). *Mizhnarodnyi pensiiinyi visnyk*, 1. Available at http://www.pension.kiev.ua/files/newsletter_issue7_8_july2009_ua.pdf
10. Koliesnikova, H. V. (2010). Pro neobhidnist vykorystannia inozemnoho dosvidu mikrostrakhuvannia ta harantuvannia kreditiv malomu pidpriemnytstvu v Ukraini. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 2, 75-79.

Received 24.09.2014

©Lapishko M., Lapishko Z.